

Kako se upravlja Švedskom

Sadržaj

Vlada i Sekretarijat vlade	3
Premijer vlade i članovi vlade - ministri	3
Na ovaj način radi Vlada u Švedskoj	3
Na ovaj način radi Sekretarijat vlade	4
Djelatnost koju obavlja Sekretarijat vlade	4
Državne ustanove	7
Proces za ustanovljavanje budžeta	7
Zakonodavstvo	7
Švedski društveni model	9
Demokratski sistem sa slobodnim izborima	9
Švedski model upravljanja – tri nivoa	10
Švedski ustav	10
Ljudska prava	11
Ravnopravnost	11
Princip javnosti	12
Zastupnik	12
Kontrola države	13
Švedska u svijetu	14
Švedska i Evropska unija	14
Švedska i Ujedinjene nacije	14
Nordijska saradnja	15
Podaci o Švedskoj	16
Kontakt	16

Kako se upravlja Švedskom

Vlada i Sekretarijat vlade

Premijer vlade i članovi vlade - ministri

Nakon svakih izbora predsjednik parlamenta (talman) predlaže novog premijera vlade. Nakon toga parlament imenuje premijera vlade koji dobija zadatak da sastavi vladu. Vlada, na čijem čelu je premijer vlade, upravlja Švedskom. Vlada se sastoji od premijera vlade i određenog broja članova, dakle ministara i ministrica, koji svi imaju svoje područje odgovornosti.

Na ovaj način radi Vlada u Švedskoj

Vlada upravlja Švedskom i predstavlja motor u radu u kojem se stvaraju i mijenjaju zakoni i kojim se u velikoj mjeri direktno utiče na razvoj društva. Vlada je ipak odgovorna parlamentu (Riksdag) i mora imati potporu parlamenta da bi mogla provoditi svoju politiku.

Vlada upravlja državom, što znači da vlada, između ostalog:

- predaje predloge zakona parlamentu
- izvršava donesene odluke parlamenta
- ima odgovornost za ekonomski budžet o kojem parlament donosi odluku
- predstavlja Švedsku unutar Evropske unije
- zaključuje ugovore sa drugim državama
- upravlja državnim djelatnostima
- donosi odluke u određenim pitanjima državne uprave, za koje nijedna druga ustanova nema odgovornost.

Promjene koje vlada želi provesti formuliraju se prvo u prijedlozima, takozvanim propozicijama, koje se predaju parlamentu na donošenje odluke. Vlada, također, izrađuje prijedlog državnog budžeta.

Kada parlament odlučuje o nekom pitanju, na primjer o novom zakonu ili državnom budžetu, primarni zadatak vlade je da u praksi izvrši odluku parlamenta. Ako novi zakon sa sobom nosi nova prava i obaveze za građane, to istovremeno znači i nove radne zadatke za ustanovu koja je direktno odgovorna za to pitanje.

Kolektivne odluke

Vlada donosi zajedničke odluke u svim pitanjima koja se razmatraju na zajedničkim sjednicama vlade koje se održavaju svake sedmice. Najmanje pet članova vlade mora biti prisutno da bi se donijela odluka. Odluka koju vlada donosi je, formalno gledano, završna stanica za dugi proces odlučivanja. Ovoj

odluci često prethodi višemjesečni rad različitih službenika i službenica na nižem nivou. Ponekad se jedno pitanje tiče područja odgovornosti više različitih ministara ili ministrica. U tom slučaju, njihovi saradnici i saradnice moraju zajednički raditi na izradi predloga za rješenje. Svi se ministri moraju slagati o jednoj odluci prije nego ona bude iznesena na nekoj sjednici vlade. Svake godine donese se oko 6000 odluka vlade.

Na ovaj način radi Sekretarijat vlade

Sekretarijat vlade je državni organ koji funkcionira kao centralni štab vlade i pruža joj potporu u upravljanju Švedskom i realizaciji kreirane politike. Sekretarijat vlade se sastoji od Odbora za rad Sekretarijata vlade (Statsrådsberedningen), različitih odsjeka te Odjela za pitanja upravljanja (Förvaltningsavdelningen). Sekretarijat vlade ima približno 4500 zaposlenih, od čega je oko 200 osoba politički postavljeno. Pri izmjeni vlade, samo politički postavljeno osoblje napušta svoje pozicije, dok svo ostalo osoblje zadržava svoje radno mjesto i sa dolaskom nove vlade. Odbor za rad Sekretarijata vlade (Statsrådsberedningen) vodi i koordinira rad Sekretarijata vlade te odgovara za koordinaciju švedske politike unutar i prema Evropskoj uniji. Premijer vlade predsjedava Odborom za rad Sekretarijata vlade. Na čelu svakog posebnog odsjeka u Sekretarijatu se nalaze jedan do tri ministra/ ministrice, pri čemu jedno od njih vrši dužnost šefa odsjeka. Šef odjela za pitanja upravljanja (Förvaltningsavdelningen) je službenik/službenica i ima poziciju koja se naziva 'förvaltningschefen'.

Službenici i službenice pomažu vladi da izradi predloge za različite odluke koje treba donijeti i da istraži pitanja i nacionalnog i međunarodnog karaktera. U najvažnije radne zadatke s kojima rade se mogu ubrojiti pitanja zakonodavstva i pravljenja budžeta. Osoblje takođe radi sa pitanjima upravljanja državnim ustanovama koje potpadaju pod određeni odsjek Sekretarijata vlade.

Rad u okviru Evropske unije se tiče svih odsjeka Sekretarijata vlade, što znači da osoblje iz svih odsjeka predstavlja Švedsku u Evropskoj uniji i priprema pitanja pred sastanke na nivou Evropske unije.

Švedska približno ima oko stotinu državnih ustanova u inostranstvu. Takve ustanove u inostranstvu mogu biti ambasade, reprezentacijska mjesta, delegacije i konzulati. Zajedno sa približno 400 počasnih konzulata ove ustanove predstavljaju državu Švedsku u svijetu.

Djelatnost koju obavlja Sekretarijat vlade

Šef svakog odsjeka u Sekretarijatu vlade je jedan član vlade, dakle ministar ili ministrica. U svakom odsjeku može biti više članova vlade od samog šefa ili šefice odsjeka. Oni imaju odgovornost za određena stručna pitanja. Svaki član vlade ima štab koji se sastoji od politički postavljenog osoblja, na primjer državnog sekretara, politički postavljenih eksperata u različitim oblastima i predstavnika za medije.

Na nižem nivou od ministra rad svakog odsjeka vodi najbliži saradnik/saradnica, državni sekretar. U svakom odsjeku postoji i šef ureda, odgovoran da se pitanja

rješavaju na korektan način, kao i šef službe za pravna pitanja odgovoran za izradu zakonskih predloga i odredbi. Veći dio rada vlade se priprema kroz rad osoblja u različitim jedinicama unutar ovih odsjeka:

Ministarstvo za tržište rada

Odsjek za tržište rada ima ova područja odgovornosti: politika rada i politika tržišta rada, integracijska politika, pitanja diskriminacije, ljudska prava na državnom nivou, švedsko državljanstvo i politika koja se tiče prava manjina.

Ministarstvo financija

Odsjek za financije ima sljedeća područja odgovornosti: ekonomska politika, državni budžet, poreska politika, pitanja finansijskog tržišta, pitanje igara na sreću, međunarodna ekonomska saradnja, preduzeća koja država djelimično posjeduje, općinska ekonomija i zakonodavstvo.

Ministarstvo odbrane

Odsjek za odbranu ima sljedeća područja odgovornosti: totalna odbrana države, zaštita i priprema za eventualne nesreće većih razmjera, krizne mjere, međunarodna saradnja u pitanjima mira, pravna pitanja pri oružanim konfliktima i sigurnosna obavještajna djelatnost.

Ministarstvo infrastrukture

Ministarstvo infrastrukture je odgovorno za pitanja saobraćaja i infrastrukture, digitalizacije i IT, pošte i energetike.

Ministarstvo pravde

Odsjek za pitanja prava i pravde sljedeća ova područja odgovornosti: pitanja ustava i zakonodavstva u okviru kaznenog prava, građanskog prava te procesnog prava, strukture sudstva, migracijske i azilske politike, slučajeva pomilovanja pri kriminalnim djelima i određenim drugim pitanjima koja se tiču kriminalnih djelatnosti, pitanja demokratije i potrošačke politike.

Ministarstvo kulture

Odsjek za kulturu ima sljedeća područja odgovornosti: kultura i uvjeti rada kulturnih radnika, kulturno nasljeđe, mediji, film i sport.

Ministarstvo za pitanja okoline

Odsjek za ekološka pitanja i pitanja okoline ima sljedeća područja odgovornosti: ne zagađena životna okolina, klima, pitanja mora i drugih voda, biološki diversitet, briga o prirodi, definiranje ciljeva zaštite okoline, međunarodna saradnja u ekološkim pitanjima, kruženje tvari u prirodi, sigurnost proizvodnje nuklearne energije i zaštita od radioaktivnog zračenja, izrada ekoloških zakona i odredbi, upotreba tehnike u rješavanju ekoloških pitanja te istraživačka djelatnost u ekološkim pitanjima.

Ministarstvo privrede

Odsjek za privredu ima ova područja odgovornosti: regionalni razvoj, energija, transportna pitanja i infrastruktura, informacijska djelatnost, pošta i privredni život. Pod odgovornošću za privredni život podrazumijeva se poduzetništvo,

konkurentnost i dobro funkcionirajuća tržišta kao i istraživačka djelatnost te motivacije motivirane potražnjom i potrebom.

Ministarstvo za socijalna pitanja

Odsjek za socijalna pitanja ima ova područja odgovornosti: zdravstvena i bolnička njega, mjere za zaštitu zdravlja, dječija prava, osobe sa invaliditetom, briga o starijoj populaciji, socijalna služba, zdravstveno osiguranje, penzije i vidovi ekonomske potpore, pitanja državne uprave, stambena pitanja, građevinska djelatnost i vjerske zajednice.

Ministarstvo obrazovanja

Odsjek za pitanja obrazovanja ima sljedeća područja odgovornosti: predškolske ustanove i škola, univerzitet i visoko školstvo, istraživačka djelatnost, obrazovanje odraslih, obrazovanje osoba s posebnim potrebama, podučavanje useljenika u švedskom jeziku, proučavanje i razvoj znanja o kosmosu, pitanja ravnopravnosti, politika koja se tiče mladih i politika koja se tiče stvaranja i održavanja građanskog društva.

Ministarstvo vanjskih poslova

Odsjek za vanjske poslove ima sljedeća područja odgovornosti: vanjska politika i sigurnosna politika, globalni razvoj i međunarodna ekonomska pomoć drugim državama, trgovinska politika, pomoć građanima Švedske koji se nalaze u inostranstvu, pravna pitanja iz domena međunarodnih ljudskih prava, kontrola izvoza ratnog materijala i vojne opreme, međunarodna saradnja sa državama i regijama kao i unapređivanje trgovine, investicijske djelatnosti te same države Švedske u svijetu.

Pored ovih ministarstava (odsjeka) postoji i specijalni organ vlade koji pokriva više područja:

Odbor za rad Sekretarijata vlade (Statsrådsberedningen)

Ovaj odbor ima zadatak da vodi i koordinira rad Sekretarijata vlade a ima i odgovornost za provođenje švedske politike unutar i prema Evropskoj uniji. U ovaj odbor ulaze sekretarijati premijera vlade i ministra za pitanja Evropske unije.

Odjel za pitanja upravljanja (Förvaltningsavdelningen)

Ovaj odjel predstavlja zajednički resurs Sekretarijata vlade i odgovoran je za pitanja upravljanja koja se protežu preko nekoliko ministarstava, to jest odsjeka. Između ostalog, to znači da se ovaj odjel bavi pitanjima promjene i obnavljanja metoda rada Sekretarijata vlade, pitanjem ekonomije određenih ustanova, pitanjima koja se tiču poslodavaca, pitanjem financiranja razvoja kompetencije, pitanjem IT-podržke radu koji se ovdje obavlja, bibliotekama, arhivama i pitanjima druge dokumentacije te pitanjima informacijskih i komunikacijskih kanala.

Državne ustanove

Za područje odgovornosti svakog ministarstva je vezan određeni broj državnih ustanova čiji je zadatak primjenjivati i izvršavati odredbe o kojima parlament i vlada odlučuje. Migracijski zavod i Poreski zavod su primjeri takvih ustanova.

Svake godine vlada odlučuje o regulacijskim pravilima za ovakve institucije. U takozvanom pismu regulacije stoje ciljevi koje određena institucija treba da ima za taj period kao i definiranje sa koliko novca institucija može raspolagati da bi ostvarila te ciljeve. Vlada, dakle, ima prilično velike mogućnosti da usmjerava djelatnost određene institucije, ali ne može činiti prevagu u pitanjima toga kako će institucija primijenjivati određeni zakon ili kako će odlučivati u nekom pojedinačnom pitanju. Ustanove samostalno odlučuju o tome i šalju svoj izvještaj vladi. U mnogim drugim državama ministar ima takvu moć da se direktno može umiješati u aktualni rad neke ustanove u određenom pitanju. U Švedskoj ministri nemaju tu mogućnost. To se naziva 'zabrana protiv ministarskih odluka'.

Vlada je odgovorna za rekrutiranje i postavljanje šefova (generalnih direktora) ovakvih ustanova. Trenutno postoji oko 350 ovakvih državnih ustanova.

Proces za ustanovljavanje budžeta

Raditi sa državnim budžetom je dugi proces koji počinje više od godinu dana prije nego aktuelna budžetska godina zapravo počne. Proces počinje u decembru time što Ministarstvo finansija izloži vladi svoje prognoze koje se tiču ekonomskog razvoja društva. U martu se održavaju pregovori u okviru vlade o usmjeravanju državnog budžeta. Glavni pravac za dolazeće godine se ustanovljava u ekonomskoj proljećnoj propoziciji, koja se u aprilu predaje parlamentu.

U toku proljeća i ljeta se nastavlja rad u okviru ministarstava i vlada, u septembru, predaje predlog državnog budžeta za dolazeću godinu parlamentu, takozvanu budžetsku propoziciju.

Dok parlament odlučuje o budžetskoj propoziciji ministarstva istovremeno izrađuju pisma regulacije za državne ustanove. Vlada odlučuje o ovim pismima regulacije prije dolaska nove godine.

Zakonodavstvo

Švedski parlament donosi odluke o novim zakonima. Vlada inicira većinu zakonskih prijedloga. Vlada predaje parlamentu približno 200 propozicija godišnje svake godine. U nekima od njih se predlažu potpuno nova zakonodavna rješenja dok se u drugima naglašavaju promjene u već postojećim zakonima.

Istrage i odbori

U određenim pitanjima koje vlada treba da riješi je teže doći do zadovoljavajućeg rješenja. U takvim situacijama vlada može imenovati posebnog istražitelja/istražiteljku (dakle, jednu osobu) ili odbor (grupu koju sačinjava nekoliko osoba) da provedu detaljnu istragu u datom pitanju. Zaključci istražitelja se objedinjuju u raportu koji je, kao javni dokument, dostupan svima.

Kada vlada želi uvesti novi zakon postupak najčešće ide ovako:

1. Postavlja se državna istraga koja treba osvijetliti pitanje. Odbor ili pojedinačni istražitelj/istražiteljica dobiju zadatak da ispituju predušlove za to šta vlada želi provesti. Okvir ovog zadatka se daje u takozvanoj direktivi odboru.
2. Kada je istraga gotova istražitelji ili odbor za istragu sastavljaju i pišu raport.
3. Raport se šalje ustanovama kojih se tiče, organizacijama, općinama i drugim zainteresiranim stranama koje mogu ostaviti svoje stavove, takozvane povratne odgovore (remissvar). Ako se veći broj ovih instanci postavi negativno prema predlogu, odluka može biti da se rad na tome u potpunosti obustavi ili da se pokušaju pronaći druga rješenja od onih predloženih u istrazi.
4. Raport se, zatim, šalje Odboru za pravna pitanja (Lagrådet) koji provjerava pravne aspekte pitanja.
5. Vlada, nakon toga, izrađuje predlog, takozvanu propoziciju, koju upućuje parlamentu. Jedan od parlamentarnih odbora ostavlja svoje mišljenje o predlogu (utskottsbetånkande).
6. Parlament glasa o propoziciji. Ukoliko se ona prihvati, novi zakon se može uputiti u državni zbornik zakona (Svensk fõrfattningssamling, SFS).

Jedan dio zakonodavstva koji se tiče Švedske se provodi unutar Evropske unije. Određeni zakoni koji se usvajaju u Evropskoj uniji važe direktno i u Švedskoj bez postupka da švedski parlament mora donijeti odluku u datom pitanju.

Švedski društveni model

Demokratski sistem sa slobodnim izborima

Švedska je demokratija sa parlamentarnim uređenjem, što znači da sva javna vlast polazi suštinski od samog naroda. Zakoni se donose u parlamentu koji se sastoji od 349 poslanika koje građani biraju svake četvrte godine. Nakon svakog izbora, predsjednik parlamenta (talman) daje predlog za osobu koja bi mogla biti novi premijer vlade. Premijera vlade onda imenuje parlament i premijer dobija zadatak da sastavi novu vladu. Vlada, na čelu sa premijerom vlade, upravlja Švedskom.

Formalno gledano je Švedska ustavna monarhija u kojoj je kralj Carl XVI Gustaf šef države. Monarh u ovom slučaju ima samo simboličku funkciju šefa države koja se iskazuje gotovo samo pri različitim ceremonijama.

Kada se opći izbori održavaju u Švedskoj sedam miliona glasača sa pravom glasa može izaći na njih i uticati na to ko će ih predstavljati u parlamentu, okružnoj skupštini i općinskoj vlasti.

Da biste glasali u izborima na tri nivoa morate napuniti 18 godina najkasnije na sam dan izbora. Pored toga postoji i nekoliko posebnih pravila:

- Da biste glasali na parlamentarnim izborima potrebno je da imate švedsko državljanstvo te da ste ili da ste bili registrovani da živite u Švedskoj.
- Da biste glasali na okružnim i općinskim izborima u Švedskoj potrebno je da imate švedsko državljanstvo ili:
 - Državljanstvo u nekoj zemlji Evropske unije ili državljanstva Islanda, Norveške i da budete registrovani da živite u datoj općini/okrug, ili
 - Državljanstvo u nekoj drugoj zemlji od gore navedenih i da ste registrovani da živite u Švedskoj najmanje tri godine bez prekida i da ste registrovani da živite u datoj općini/okrug.

Pored samog glasanja postoje i drugi načini da se utiče na švedsku politiku. Nekoliko primjera je da uđete u neku političku stranku, da ostavite vaše mišljenje o raportima koje generiraju komiteti i osobe koje provode različite istrage u odsjecima vlade te da učestvujete u referendumima koji se organiziraju po potrebi.

Svake pete godine se također održavaju i izbori za parlament Evropske unije, jedina institucija Evropske unije koja se direktno bira. Svi koji su državljani neke od država EU-a i koji su registrovani da žive u Švedskoj imaju pravo glasati u Švedskoj na ovim izborima.

Švedski model upravljanja

Švedskom se upravlja na državnom, regionalnom i lokalnom nivou. Osim toga, sada postoji i EU-nivo upravljanja.

Državni nivo

Parlament Švedske (Riksdagen), koji upravlja donošenjem zakona u državi predstavlja narod na državnom nivou. Vlada konkretno upravlja Švedskom tako da ona provodi odluke parlamenta u djelo i podstiče inicijative za nove zakone i promjene u postojećim zakonima. Kao pomoć u ovom radu, vlada ima na raspolaganju Sekretarijat vlade i državne ustanove.

Regionalni nivo

Švedska je podijeljena u 21 okrug. U svakom okrugu postoji ustanova koja provodi državnu politiku na regionalnom nivou, okružna uprava (länsstyrelsen). I neke druge državne ustanove provode određene djelatnosti na regionalnom i lokalnom nivou. Postoji ukuno 20 regiona. Njih vode političke zajednice koje je izabrao narod. Glavni zadatak okružne uprave je zdravstvena njega stanovništva. Okruzi (länen) i okružne uprave (landstingen) obuhvataju ista geografska područja (sa jednim izuzetkom) i na njih se najčešće gleda pod zajedničkim nazivnikom kao na regionalni nivo upravljanja. Najviši organ vlasti na ovom nivou koji donosi odluke je regionalna skupština (regionfullmäktige). Zakon o općinama reguliše djelatnost regiona, ali postoji i određeni prostor za samoupravu, tj. donošenje odluka u svakoj pojedinačnoj općini ili regionu u određenom sektoru vlasti i politike.

Lokalni nivo

Švedska ima približno 290 općina. Općine su odgovorne za veći dio društvenog servisa koji kao građani dobijamo u mjestu u kojem živimo. Među njihovim najvažnijim zadacima su predškolsko obrazovanje, škola, socijalna služba i briga o starijoj populaciji. Općinama upravljaju političari koje je izabrao narod. Najviši organ na ovom nivou koji donosi odluke je skupština općine (kommunfullmäktige). Općinski zakoni upravljaju djelatnošću koja se odvija u općinama ali, kao i na regionalnom nivou, postoji određeni prostor za samoupravu u pojedinim pitanjima.

Evropski nivo upravljanja

Švedsku obuhvataju okrilna pravila koja važe za Evropsku uniju i Švedska učestvuje i u procesima u kojima se nova zajednička pravila izrađuju i o njima se odlučuje. Vlada predstavlja Švedsku u Evropskom vijeću te u Vijeću evropske unije, koje se ponekad naziva i Vijeće ministara ili vijeće koje ustanovljava smjernice za buduću saradnju. Premijer vlade ima i sveobuhvatnu odgovornost za razvoj i koordinaciju švedske politike prema Evropskoj uniji.

Švedski ustav

Ustavni zakoni stoje iznad svih drugih zakona i niti jedan drugi zakon se ne smije kositi sa ustavnim zakonima. Ustavni zakoni se također ne mogu mijenjati tako lako kao ostali zakoni. Jedna takva promjena bi zahtjevala da parlament donese

istu odluku pri dvije različite prilike. U toku vremena između donošenja ovih odluka moraju se provesti i novi izbori za parlament.

Ustavni zakoni se tiču sistema upravljanja, demokratije, nasljeđa monarhijskog trona, slobode govora, slobode štampe i drugih osnovnih sloboda i prava građana.

- 1974. donesen je ustavni zakon 'regeringsformen' koji sadrži osnove švedskog državnog uređenja, odredbe načina na koji vlada treba raditi svoj posao, odredbe o osnovnim slobodama i pravima građana Švedske i način na koji se biraju poslanici u parlamentu.
- 1810. donesen je ustavni zakon 'successionsordningen' koji regulira pitanja prestolonasljedstva u Švedskoj, tj. ko će biti sljedeći kralj ili kraljica.
- 1949. je donesen ustavni zakon 'tryckfrihetsförordningen' koji, između ostalog, sadrži odredbe o slobodi štampe i pravu građana da budu upoznati sa javnim dokumentima.
- 1991. je donesen ustavni zakon 'yttrandefrihetsgrundlagen' koji regulira slobodu govora na radiju, televiziji, filmu i sličnim medijima.

Ljudska prava

Odgovornost da se ljudska prava ne narušavaju leži na parlamentu, vladi i čitavoj državnjoj, regionalnoj i općinskoj djelatnosti. Dugoročni cilj vlade je da obezbijedi puno poštivanje ljudskih prava u Švedskoj.

U Švedskoj su ljudska prava zaštićena i putem ustavnih zakona i putem drugih zakona i propisa. Pored toga, u Švedskoj važi kao jedan od zakona i Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama još od 1995. godine. Takođe postoje i neki drugi međunarodni sporazumi između država koji garantiraju ljudska prava.

Rad vlade na promoviranju i zaštiti ljudskih prava prožima i državnu politiku i vanjskopolitičke stavove koje Švedska zauzima. Zadatak države, okruga i općine na ovom planu su, između ostalog da:

- obezbijedi da se osnovne slobode građana poštuju, kao na primjer sloboda izražavanja, sloboda protoka informacija i sloboda okupljanja
- štiti građane od različitih napada, na primjer od torture i proizvoljnih oduzimanja slobode
- obezbijedi zadovoljenje osnovnih potreba građana, na primjer potrebu za stanom i obrazovanjem
- bori se protiv diskriminacije ljudi na osnovu spola, etničke pripadnosti, religije ili drugih svjetonazora, invalidnosti, seksualne orijentacije, starosti ili identiteta i izražaja koji prelaze granice roda.

Ravnopravnost

U Švedskoj postoji duga tradicija rada sa pitanjima ravnopravnosti. Ravnopravnost između polova znači da muškarci i žene imaju ista prava i mogućnosti na svim područjima života, na primjer iste uslove na tržištu rada, podjelu odgovornosti za dom i djecu te ekonomsku ravnopravnost. Važna godina

za ovo pitanje je bila 1921. kada su žene dobile pravo glasa. Od tog momenta su se u Švedskoj provele mnoge reforme i uveli mnogi zakoni na ovom planu.

Moć i utjecaj

Od sredine 1960-tih je udio žena na švedskom tržištu rada naglo porastao i danas je broj zaposlenih žena u Švedskoj približno jednak broju zaposlenih muškaraca. Međutim, i dalje je primjetna neravnopravna raspodjela moći između muškaraca i žena u različitim slojevima društva. Politika je jedno od područja u kojima je ravnopravnost između polova najjasnije izražena. U parlamentu Švedske sjedi oko 46 % žena i oko 54% muškaraca. U drugim područjima kao što su nauka, kultura, mediji, švedska crkva i privredni život je broj žena na vodećim pozicijama manji. Dominacija muškaraca je posebno izražena u privrednom životu, uprkos provedenim promjenama posljednjih godina.

Princip javnosti

Princip javnosti

Princip javnosti znači da ustanove, parlament i vijeća u općinama koja donose odluke moraju imati transparentnu djelatnost koliko god je to moguće. Da bi se građanima garantovao uvid u njihov rad, princip o javnom pristupu dokumentima je upisan u jedan od ustavnih zakona, 'tryckfrihetsförordningen'.

Princip javnosti daje svima pravo da znaju šta stoji u javnim dokumentima. Na primjer, dokumenti koji dolaze u ili izlaze iz Sekretarijata vlade i drugih državnih ustanova, npr. pisma, odluke, istrage su najčešće javni dokumenti. Osnovno pravilo pri njihovom tretiranju je da se svi dokumenti koji dolaze u neku ustanovu i registruju u toj ustanovi.

Zabilješke i radne verzije dokumenata najčešće nisu u kategoriji javnih dokumenata. Ukoliko neko želi saznati koji dokumenti postoje u nekoj ustanovi ili dobiti uvid u njih treba direktno kontaktirati tu ustanovu.

Princip javnosti također znači da službenici/službenice koji rade u okviru državnih, okružnih i općinskih ustanova imaju slobodu obavještavanja. To znači da imaju pravo da saopšte, na primjer medijima, o stvarima koje su, inače, tajne, sa izuzetkom određenih podataka, a da zato ne budu kažnjavani i da poslodavac ne smije saznati ko je prenio te informacije i podatke.

Zastupnik

Važna funkcija za garantiranje otvorenosti društva u javnom sektoru je sistem sa zastupnikom – ombudsmanom, konceptom koji se raširio u nekoliko država.

U Švedskoj postoji nekoliko institucija zastupnika – ombudsmana:

Ombudsman za pitanja pravde (JO) – ili zastupnik Skupštine- kako se oficijelno naziva- se bira od strane skupštine kako bi kontrolirao da ustanove i njihovi službenici prate postojeće zakone i druge propise u svojoj djelatnosti koju obavljaju.

Generalni inspektor za pravosuđe i državnu upravu (JK) ima, kao svoje glavne zadatke, nadgledanje ustanova i sudova te podnošenje izvještaja o tome vladi, predstavljanje države u sudskim sporovima, reguliranje potraživanja odštete prema državi, preuzimanje uloge tužitelja u slučajevima koji se tiču slobode štampe i slobode izražavanja te vršenje dužnosti pravnog savjetnika vlade.

Ombudsman za konzumente (KO) zastupa interese konzumenata prema preduzežima u sudskim procesima. Glavni zadatak ovog zastupnika je da kontrolira da preduzeća prate zakone o marketingu, zakone koji reguliraju uvjete pravnih ugovora, zakone o sigurnosti prodajnih produkata te zakone o kućnoj prodaji i prodaji na distancu.

Ombudsman za pitanja diskriminacije (DO) ima zadatak da prati provođenje zakona o diskriminaciji.

Ombudsman za pitanja djece (BO) zastupa interese mladih i djece iz perspektive Konvencije o dječijim pravima Ujedinjenih nacija.

Zastupnik za djecu i učenike/učenice (BEO) ima zadatak da štiti prava djece i učeničke populacije u skladu sa zakonima o školstvu.

Kontrola države

Ustavni parlamentarni odbor, KU je odbor u švedskom parlamentu koji provjerava rad ministara i procesa rješavanja dokumenata za koje je vlada zadužena. Pored toga, ovaj odbor priprema prijedloge koji se tiču ustavnih zakona, zakona o formama rada parlamenta (riksdagsordningen) te izbor osoba koje rade kao državni revizori u ustanovi Riksrevisionen.

Riksrevisionen, ustanova koja je hijerarhijski gledano, direktno ispod švedskog parlamenta, provjerava državne ustanove i kontrolira da one prate direktive, pravila i propise te da dosežu svoje postavljene ciljeve. Drugim riječima, kontrolira da vlada i druge državne ustanove zaista rade svoj posao na dobar način.

Određene državne ustanove su u kategoriji nadzornih ustanova, što znači da imaju zadatak da kontroliraju određene djelatnosti. Država provjerava, i na taj način podržava rad u okviru okruga, regije i općina. Školska inspekcija je naprimjer jedan takav nadzorni organ koji vrši inspekciju škola, da bi se uvjerila da škole prate postavljene zakone i pravila.

Švedska u svijetu

U taktu sa globalizacijom i članstvom Švedske u Evropskoj uniji pojačao se i rad na međunarodnim pitanjima te pitanjima orijentiranim na Evropsku uniju. Svi odsjeci/ministarstva vlade učestvuju u radu vezanom za Evropsku uniju, pripremaju švedska gledišta u mnogim pitanjima i nadgledaju pravne slučajeve i sporove na Sudu Evropske unije.

Švedska i Evropska unija

Od 1. januara 1995. godine Švedska je postala članica Evropske unije nakon referenduma na državnom nivou koji se održao 1994. godine. Članstvo znači da Švedska uzima učešće u radu Evropske unije i da ima mogućnost da utiče na odluke koje se tamo donose.

Švedska je za sada izvan ekonomske i monetarne unije. EMU, koja, između ostalog, znači da zemlje koje su članice imaju euro kao zajedničku valutu. U septembru 2003. godine održan je referendum o tome da li bi Švedska trebala ući u uniju valuta. Rezultat je pokazao da je 55,9 procenata glasalo protiv.

Oko 1200 građana Švedske radi unutar institucija Evropske unije. Jedan dio njih predstavlja Švedsku i švedske interese dok ostali imaju druge funkcije unutar administrativnog aparata Evropske unije, naprimjer rade u Evropskoj komisiji.

Švedska i Ujedinjene nacije

Švedska je postala članica u Ujedinjenim nacijama 1946. godine, samo godinu dana nakon što je ta organizacija osnovana. Od tog vremena je aktivni angažman Švedske u okviru Ujedinjenih nacija bio značajan dio švedske vanjske politike.

Vlada Švedske, sa širokom potporom parlamenta, vidi suradnju u okviru Ujedinjenih nacija kao najvažniji instrument da se bori sa i pronadu rješenja za velika pitanja koja se tiču preživljavanja ljudi u raznim područjima svijeta. Ovaj zadatak zahtjeva da Ujedinjene nacije budu snažna organizacija i da imaju blisku saradnju sa lokalnim organizacijama, pojedinačnim državama i građanskim društvima širom svijeta.

Od 1960. godine je Švedska učestvovala u nekoliko operacija Ujedinjenih nacija koje su imale za cilj očuvanje ili stvaranje mira u pojedinim područjima svijeta. Više od 70 000 građana Švedske je služilo u trupama Ujedinjenih nacija tokom godina i mnogobrojni građani Švedske su radili kao posrednici u misijama Ujedinjenih nacija.

Švedska djeluje na širokom frontu u Ujedinjenim nacijama, dakle ima veliki spektar radnih područja u koje se uključuje. Švedska je bila jedan od inicijatora

važnih stručnih pitanja. Ukidanje smrtne kazne, prava djeteta, ukidanje apartheida, konvencija o torturi, kao i područja razoružavanja, zaštite okoline i borbe protiv narkotika su primjeri pitanja u kojima se Švedska angažirala. Švedska je također jedan od najvećih davalaca novca različitim organima Ujedinjenih nacija u okviru multilateralne razvojne saradnje.

Nordijska saradnja

Formalizirana saradnja između nordijskih zemalja spada među najstarije i najobimnije regionalne saradnje u svijetu uopće. Politička saradnja se zasniva na zajedničkim vrijednostima i želi da se postigne rezultat koji doprinosi dinamičkom razvoju i povećava kompetenciju i konkurenciju za čitavo područje Skandinavije.

Nordijsko vijeće

U Nordijskom vijeću koje je osnovano 1952. godine ima 87 članova vijeća iz Danske, Finske, Islanda, Norveške, Švedske, Farskih ostrva, Grenland-a i Åland-a. Članovi su smješteni u parlamentima država, svaki bude nominiran od svoje partije i na kraju budu izabrani od parlamenta. Ne postoje direktni izbori u Nordijsko vijeće.

Nordijsko vijeće ministara

Nordijsko vijeće ministara se osnovalo 1971. godine i predstavlja organ saradnje između vlada nordijskih zemalja. Uprkos imenu, Nordijsko vijeće ministara nije jedno vijeće već se sastoji od više vijeća. Veći broj ministara različitih oblasti iz ovih država se sreće nekoliko puta godišnje. Izuzetak su, između ostalog, ministri vanjskih poslova i ministri odbrane koji stoje izvan Nordijskog vijeća ministara. To naravno nije prepreka da se i ovi ministri sreću po potrebi.

Podaci o Švedskoj

Glavni grad: Štokholm

Populacija: Približno 10 miliona stanovnika

Prosječni životni vijek: muškarci oko 81 godine, žene oko 84 godine

Jezici: Švedski jezik. Priznati manjinski jezici: finski, laponski, meänkieli, romski chib, jidiš.

Državno uređenje: ustavna monarhija, parlamentarna demokratija

Parlament: jednodomni parlament koji sačinjavaju 349 poslanika izabrana od građana Švedske, od kojih su 46,1 procenat žene i 53,9 procenata muškarci (2018)

Površina: 450 000 km², treća država u Evropi po veličini

Valuta: Švedska kruna (SEK)

Više informacija možete pronaći na stranicama:

www.regeringen.se (na švedskom jeziku) www.government.se (na engleskom jeziku)
www.sweden.se

Kontakt

Telefon

Telefonska centrala Sekretarijata vlade: +46 8 405 10 00

Poštanska adresa

Sva ministarstva: 103 33 Stockholm

Ministarstvo vanjskih poslova: 103 33 Stockholm

E-pošta

Vidi www.government.se

